

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษา “การเข้าถึงบริการทางการแพทย์: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ในบทนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอระเบียบวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาครั้งนี้คือผู้พิการในสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง บุคลากรทางการแพทย์ที่มีหน้าที่รักษาพยาบาลคนพิการ และทีมสหวิชาชีพในสถานสงเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มคนพิการ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสอบถามความเต็มใจในการให้ข้อมูล ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 14 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มคนพิการ ประกอบด้วยคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว 2 คน พิการทางสายตาและการมองเห็น 2 คน พิการทางสติปัญญา 2 คน พิการทางการได้ยินและการสื่อความหมาย 1 คน คนพิการทางจิตใจและพฤติกรรม 2 คน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่งานพยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด รวม 3 คน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร ประกอบด้วย หัวหน้างานพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์ รวม 2 คน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างปรากฏในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1
กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่	รายละเอียดผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน (คน)
1	กลุ่มคนพิการในสถานสงเคราะห์จำนวน 9 ราย	
	คนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว	2
	คนพิการทางสายตาและการมองเห็น	2
	คนพิการทางสติปัญญา (ระดับรุนแรงน้อย)	1
	คนพิการทางสติปัญญา (เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงให้สัมภาษณ์แทน)	1
	คนพิการทางการได้ยินและการสื่อความหมาย (เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงให้สัมภาษณ์แทน)	1
	คนพิการทางจิตใจและพฤติกรรม (เจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงให้สัมภาษณ์แทน)	2
2	กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์จำนวน 3 ราย	
	เจ้าหน้าที่งานพยาบาล	1
	นักสังคมสงเคราะห์	1
	นักกายภาพบำบัด	1
3	กลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับบริหารจำนวน 2 ราย	
	หัวหน้างานพยาบาล	1
	หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสงเคราะห์	1
	รวมทั้งสิ้น	14

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับคนพิการในสถานสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ที่เลี้ยงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลแทนคนพิการทางสติปัญญา คนพิการทางการได้ยินและการสื่อความหมาย และคนพิการทางจิตใจและพฤติกรรม ซึ่งไม่สามารถให้ข้อมูลด้วยตนเองได้ แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้พิการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลภาวะความพิการและการใช้ชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย สาเหตุ ความพิการและเหตุจำเป็นที่ต้องเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ การดำเนินชีวิตประจำวัน ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิทางการแพทย์ของคนพิการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3 ภาวะการเจ็บป่วยและการรับบริการทางการแพทย์ภายในและภายนอก สถานสงเคราะห์ ประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและรับบริการทางการแพทย์

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ

ชุดที่ 2 สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 2 การบริการทางการแพทย์สำหรับคนพิการในสถานสงเคราะห์

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและรับบริการทางการแพทย์ของคนพิการในสถานสงเคราะห์

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางแพทย์ของคนพิการในสถานสงเคราะห์

ชุดที่ 3 สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย การศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการทำงานในสถานสงเคราะห์คนพิการละทุกพลาภาพ พระประแดง

ส่วนที่ 2 นโยบายการบริการทางการแพทย์แก่คนพิการในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการเข้าถึงและการให้บริการทางการแพทย์ของคนพิการในปัจจุบัน

ส่วนที่ 4 แนวทางการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

3.3 การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (Validity) ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำไปทดลองสัมภาษณ์ผู้พิการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้ตรงประเด็นและเข้าใจง่ายมากขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเอกสารได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิทางการแพทย์ของคนพิการ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปีพุทธศักราช 2550 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ วิทยานิพนธ์ วารสาร เอกสาร และสถิติที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยภาคสนาม ได้ดำเนินการในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2553 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ โดยผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมด ขณะสัมภาษณ์ข้อมูลกลุ่มคนพิการในสถานสงเคราะห์ พบว่าคนพิการในสถานสงเคราะห์บางรายไม่กล้าที่จะให้ข้อมูลในช่วงแรกของการสัมภาษณ์ สังเกตได้จากท่าทางที่แสดงออกขณะสัมภาษณ์ ตัวอย่างเช่น ก้าวขมวด หยุตพุดไประยะหนึ่ง สอบถามว่าถ้าพุดไปแล้วจะมีปัญหาหรือไม่ เป็นต้น แต่เมื่อผู้วิจัยพูดอธิบายเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ค่อยคลายขึ้นและให้ข้อมูลตามปกติ การสัมภาษณ์ในกลุ่มคนพิการที่สัมภาษณ์พี่เลี้ยงแทนก็พบปัญหาคล้ายกันคือกลัวว่าหลังให้ข้อมูลจะมีผลกระทบกับตัวเจ้าหน้าที่หรือไม่ หรือสามารถให้ข้อมูลจริงๆ ทั้งหมดได้หรือไม่ เมื่อผู้สัมภาษณ์ให้ความมั่นใจก็สามารถสัมภาษณ์ต่อไปได้ การสัมภาษณ์ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการแพทย์ในช่วงกำหนดกลุ่มเป้าหมายต้องมีการสัมภาษณ์นักจิตวิทยาร่วมด้วยเมื่อถึงเวลาไปสัมภาษณ์พบว่านักจิตวิทยาได้ลาออกจากการปฏิบัติหน้าที่แล้ว การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พบว่าเจ้าหน้าที่รู้สึกไม่มั่นใจและกลัวว่าข้อมูลที่ให้จะเป็นการดำเนินงานที่รับผิดชอบเรื่องบริการทางการแพทย์ภายในสถานสงเคราะห์ พบว่าช่วงนัดสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์มีภารกิจที่ต้องให้บริการทั้งภายในและภายนอกสถานสงเคราะห์หลายอย่างจนบางครั้งไม่สามารถจัดสรรเวลามาให้สัมภาษณ์ได้ แต่ในภาพรวมแม้พบปัญหาและอุปสรรคในการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจนจบการสัมภาษณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิคนพิการเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการอภิปรายผล

การนำเสนอผลการศึกษาใช้วิธีการพรรณนา โดยใช้ทั้งข้อมูลดิบซึ่งมีค่าพุดที่น่าสนใจที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้ว นำเสนอผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย